

Priloga 3: Pojemnik

- Akreditacija bolnišnic (*ang. accreditation*): akreditacija zdravstvenih zavodov je formalen postopek, kjer zunanja institucija oceni in presodi, kako zdravstveni zavod izpolnjuje vnaprej pripravljene in objavljene standarde kakovosti in varnosti z namenom nenehnega izboljševanja kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Arbitraža (*ang. court of arbitration*) je postopek pred posebnim nedržavnim razsodiščem (običajno treh arbitrov), ki sta mu obe stranki s sporazumno pogodbeno voljo zaupali, naj s pravnomočno odločbo, ki je neposredno izvršljiva, namesto sodišča odloči v sporu o njunih medsebojnih pravicah in obveznostih; odločba se lahko izpodbija s tožbo le zaradi najhujših kršitev pravil postopka ali kršitev javnega reda. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Brežšivna zdravstvena oskrba je proces zagotavljanja neprekinjene oskrbebolnika z zdravili ter neprekinjenega prenosa informacijo zdravljenju bolnika z zdravili pri prehodu med različnimi ravnmi zdravstvenega sistema (*Čufar A. Brežšivna skrb za bolnike pri prehodu iz bolnišnice v domače okolje. In: 14. Schrottovi dnevi. Med Razgl 2011; 50 (S1)*)
- Celovito upravljanje kakovosti (*ang. Total Quality Management – TQM*): vnaprejšnja (preventivna) zasnova nadzora kakovosti namesto kasnejšega kontroliranja že narejenih izdelkov oziroma storitev; merila (kriteriji) vnaprejšnjega predvidevanja kakovosti upoštevajo uravnotežene koristi vseh zainteresiranih udeležencev v rezultatih in racionalno uporabo vseh proizvodnih tvorcev (dela, predmetov dela, delovnih priprav). (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Demenca je kronična nevrodegenerativna, napredujoča in neozdravljiva bolezen možganov, ki prizadene možganske celice, odgovorne za spomin, mišljenje, orientacijo, razumevanje ter sposobnosti govornega izražanja in presoje. Te motnje pogosto spremljajo spremembe čustvovanja, socialnega vedenja in motivacije. Bolezen paciente ovira pri vsakodnevnih aktivnostih in omejuje njihovo sposobnost obvladovanja vsakodnevnega življenja. Najpogostejša oblika demence je Alzheimerjeva demenca, ki predstavlja več kot 2/3 diagnosticiranih primerov demence. (*Vir: Predlog Strategije obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020*)
- Dispečerski center/dispečerska služba zdravstva je služba, ki je sestavni del službe NMP in koordinira delo vseh, ki se vključujejo in izvajajo NMP ali prevoze pacientov. (*Vir: Pravilnik o službi nujne medicinske pomoči*)
- Dolgotrajna oskrba (*ang. long-term care*): 1. obsega niz storitev, namenjenih ljudem s ponavljajočo in kontinuirano potrebo po pomoči druge osebe ali drugi ustrezni pomoči pri opravljanju temeljnih in podpornih dnevnih opravil; 2. oblika organizacije za zagotavljanje socialnih storitev osebam, ki zaradi zmanjšane stopnje neodvisnosti in zmožnosti samostojnega življenja potrebujejo pomoč pri vsakodnevnih opravilih v daljšem časovnem obdobju (npr. več kot šest mesecev) ali trajno niso sposobne samoodločanja in opravljanja vsakodnevnih fizičnih, duševnih ali instrumentalnih opravil ter potrebujejo pomoč druge osebe; odvisnost od pomoči je lahko posledica fizičnih ali psihičnih omejitev, katerih posledica je nezmožnost samostojnega opravljanja: temeljnih dnevnih opravil (ADL) ali podpornih dnevnih opravil (IADL). (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Dostopnost do zdravstvene oskrbe (*ang. access to health care*): pomeni prebivalcem določenega območja omogočiti ustrezne zdravstvene storitve in druge vire, potrebne za ohranitev ali izboljšanje zdravja. Dostopnost do zdravstvene oskrbe je odvisna od finančnih, organizacijskih in socialnih oziroma kulturnih ovir, ki vplivajo na izvajanje

storitev. Na dostop do zdravstvene oskrbe vplivajo organiziranost in načini upravljanja, ki se uporabljajo v zdravstvenih sistemih. Dostopnost do visokokakovostne zdravstvene oskrbe se izvaja prek zagotavljanja geografske, kakovostne in finančne dostopnosti. V sklopu spoštovanja načel Evropske socialne listine o dostopnosti zdravstvenih sistemov Republika Slovenija zagotavlja dostop do zdravstvene oskrbe vsem svojim prebivalcem ne glede na njihov socialni status – tudi ranljivim skupinam, kot npr. otrokom, starejšim, tujcem in migrantom. (Vir: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12171751>; Poslovno poročilo ZZZS 2014)

- E-zdravje (*ang. e-health*) je splošna uporaba informacijskih in komunikacijskih tehnologij pri preprečevanju, diagnosticiranju, zdravljenju in spremljanju bolezni ter pri odločanju o zdravju in načinu življenja. Obsega sodelovanje med pacienti in izvajalci zdravstvenih storitev, prenos podatkov med ustanovami in medsebojno obveščanje pacientov in zdravstvenih delavcev. Zajema tudi zdravstvene informacijske mreže, elektronske zdravstvene kartoteke, telemedicino in komunikacijske sisteme za nadzor zdravstvenega stanja, ki jih pacienti nosijo na telesu.

E-karton je elektronski zdravstveni zapis (*ang. Electronic Health Record – EHR*) elektronsko vzdrževanih podatkov in informacij o zdravstveni obravnavi posameznika – to je tudi ustrezno orodje za upravljanje zdravstvenih informacij, ki daje opozorila in opomnike, povezane z zunanjimi viri znanja, in orodje za analizo podatkov.

E-napotnica je elektronski dokument napotitve pacienta na nadaljnji pregled, zdravstveno storitev. (Vir: MZ, Projekt e-Zdravje: http://www.mz.gov.si/si/pogoste_vsebine_za_javnost/projekt_e_zdravje/)

- Epidemiologija (*ang. epidemiology*) je preučevanje porazdelitve bolezni oziroma pojava in dejavnikov zdravja s ciljem nadzora nad boleznijo in drugimi zdravstvenimi težavami. Različne metode se lahko uporabijo za izvedbo epidemiološke študije; nadzor in opisne študije se lahko uporabljajo za proučevanje razširjenosti; analitične študije se uporabljajo za preučevanje vzročne povezanosti. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
- Euro Diabetes indeks 2014 (Euro Consumer Diabetes Index) je enotni kazalnik evropskih držav za merjenje kakovosti zdravljenja diabetesa v evropskih državah. Pri merjenju upošteva razširjenost storitev, kakovost zdravljenja in mnenja pacientov. Vključuje tudi odstotek pacientov, ki dobijo preventivne preglede na področju oči, nog, in medicinsko osebje, ki je na voljo. (Vir: *The Euro Consumer Diabetes Index 2008 Report*)
- Geriatrična medicina/geriatrija (*ang. geriatrics*): kot posebna veja medicine se ukvarja s proučevanjem, preprečevanjem, ugotavljanjem in zdravljenjem bolezni ali stanj, ki posameznike prizadevajo v tretjem življenjskem obdobju. Kot vsako drugo področje medicine pozna geriatrija posebej usmerjene raziskave, svojo preventivo, diagnostiko in terapijo. Kot vse druge medicinske stroke tudi geriatrija zdravstvene poklice na vseh stopnjah izobražuje v posebnih znanjih in spretnostih, ki so potrebni za zdravstveno delo s starimi ljudmi. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
- Ginijev količnik (*ang. Gini's Index – GI*) je merilo neenakosti v razdelitvi ustvarjenega bogastva, ki pove, ali postajajo v določenem obdobju bogati še bogatejši in revni še revnejši. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
- Glavarina (*ang. Capitation*) je stroškovno predvidljiva (prospektivna) oblika plačevanja zdravstvene dejavnosti; izvajalec, najpogosteje izbrani zdravnik v osnovni zdravstveni dejavnosti, dobi za določeno obdobje (npr. letno) določen znesek za vsako zavarovano osebo, ki se je zanj odločila.

Glavarinski količnik je glede na spol ali starost zavarovane osebe ponderirana glavarina. (Vir: MZ, Terminološki slovar)

- Integrirana oskrba (*ang. integrated care*): pomeni stalno in celovito zdravstveno oskrbo, prilagojeno potrebam posameznika. Pri tem so izvajalci storitev dobro povezani in informirani in sodelujejo pri izvajanju storitev. Proces oblikujejo dogovori med izvajalci zdravstvene in socialne oskrbe na podlagi zakonskih podlag, pri čemer se izvajalce stalno spodbuja k dobri koordinaciji, sodelovanju in iskanju skupnih rešitev in partnerstvu. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Javno zdravje (*ang. public health*): 1. kombinacija znanj, prepričanj, veščin in organiziranih aktivnosti posameznikov, družbenih skupin in družbe kot celote za vzdrževanje in krepitev zdravja, povečanje delovnih sposobnosti in podaljševanje zdravega življenja, s katerimi se zmanjšujejo bremena bolezni posameznika in skupnosti; 2. veda oziroma dejavnost, ki se ukvarja s preprečevanjem bolezni, s krepitvijo zdravja in podaljševanjem življenja skupnosti kot celote s pomočjo organiziranih dejavnosti vseh družbenih sektorjev. (*Vir: SZO*)
- Javno zdravstvo: pomeni vse aktivnosti, javne ali zasebne, za preprečitev bolezni, promocijo zdravja, in podaljšanje življenja v populaciji kot celoti. Aktivnosti omogočajo ljudem, da so zdravi in da se osredotočajo na celotno populacijo, ne samo na posamezne paciente ali bolezni. Glavne tri značilnosti javnega zdravja so:
- ocena in merjenje zdravja v skupnostih in populaciji, ki je ogrožena, da bi določili zdravstvene probleme/izzive in prioritete;
 - izdelava javnih politik za reševanje lokalnih in nacionalnih izzivov in prioritete;
 - zagotovitev, da ima celotna populacija dostop do ustrezne in stroškovno učinkovite oskrbe, vključujoč zdravstveno promocijo in storitve preventivnega odkrivanja bolezni. (*Vir: SZO*)
- Koncesija (*ang. concession or contracted out*): 1. s koncesijskim aktom (ta ni vselej potreben), koncesijsko odločbo pristojnega upravnega organa in koncesijsko pogodbo urejeno dvostransko pravno razmerje med državo oziroma lokalno skupnostjo (koncedentom) in pravno ali fizično osebo zasebnega prava (koncesionarjem), v katerem koncedent podeli koncesionarju pravico opravljati javno (zdravstveno) službo; koncesija je priložnost, ki jo ponuja pristojni organ in ne brezpogojna pravica zdravstvenega delavca; 2. pooblastilo, ki ga država podeli pravni ali fizični osebi za izvajanje javne zdravstvene dejavnosti. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Krhkost (*ang. frailty*) je pogost klinični sindrom pri starejših odraslih, ki vključuje povečano tveganje za slabše zdravstvene izide, vključno s padci, pojav nezmožnosti, hospitalizacije in umrljivost. Gre za klinično prepoznavno stanje povečane ranljivosti, ki je posledica s staranjem povezanega upada fizioloških rezerv in funkcij do te mere, da je sposobnost spopadanja z vsakodnevnimi ali akutnimi stresorji okrnjena. Alternativno se krhkost lahko obravnava kot kazalnik tveganja (FI – Frailty Index), v katerem se seštevajo težave, ki se kopičijo v času in vključujejo nezmožnosti, bolezni, fizični in kognitivni upad, psihosocialne dejavnike tveganja in geriatrične sindrome (npr. padci, delirij, urinska inkontinenca). (*Vir: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3028599/>*)
- Norveški finančni mehanizem (NVO): Islandija, Lihtenštajn in Norveška so vzpostavile poseben finančni mehanizem (FM), namenjen zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik v Evropskem gospodarskem prostoru. V okviru finančnih mehanizmov je bilo vzpostavljeno programsko področje, namenjeno nevladnim organizacijam, ki omogoča dostop do finančnih sredstev, usmerjenih v krepitev zmogljivosti sektorja, ter spodbujanju njegovega prispevka k socialni pravičnosti, demokraciji in trajnostnemu razvoju. (*Vir: <http://www.norveski.nvosklad.si/o-nvo-programu>*)

- Opolnomočenje (*ang. empowerment for health*): v promociji zdravja je opolnomočenje proces, preko katerega osebe dobijo večji nadzor nad odločitvami in aktivnostmi, ki vplivajo na njihovo zdravje. Opolnomočenje je lahko socialni, kulturni, psihološki ali politični proces, s katerim posamezniki in družbene skupine lahko izrazijo svoje potrebe, predstavijo svoje pomisleke, oblikujejo strategije za sodelovanje pri odločanju. Pri tem dosegajo politično, socialno in kulturno dejanje in zadovoljujejo svoje potrebe. Individualno opolnomočenje se nanaša predvsem na zmožnosti posameznikov, da sprejemajo odločitve in nadzor nad njihovim osebnim življenjem. (*Vir: Health Promotion Glossary, SZO*)
- Pacient (*ang. patient*): bolnik ali drug uporabnik zdravstvenih storitev v odnosu do zdravstvenih delavcev oziroma izvajalcev zdravstvene dejavnosti ne glede na svoje zdravstveno stanje. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Paliativna oskrba (*ang. palliative care*) je sestavni del dolgotrajne oskrbe. Je aktivna celostna pomoč pacientom z napredujočo neozdravljivo boleznijo v obdobju trajanja bolezni in umiranja ter pomoč njihovim svojcem v času bolezni in žalovanja. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Patronažno varstvo (*ang. community care*) je oblika zdravstvenega varstva, ki zajema aktivno zdravstveno varstvo posameznika, družine in skupnosti, ki so zaradi bioloških lastnosti ali določenih obolenj posebno občutljivi na vplive okolja. Namen delovanja patronažnega varstva je pospeševanje zdravstvenega napredka vsega prebivalstva, cilj tega pa je preprečevanje bolezni in skrb za poškodovane in bolne. Globalni cilj patronažnega varstva je doseganje pozitivnega zdravja posameznika, družine in skupnosti s pomočjo storitev, ki so preventivne, kurativne in socialne narave. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Ranljive skupine (*ang. vulnerable groups*) so tiste družbene skupine, ki sta jim pri zdravstveni oskrbi zaradi zdravstvenih ali socialnih razlogov namenjeni dodatna pozornost in skrb. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Referenčna ambulanta (*ang. medical model practice*) je ambulanta družinske medicine z razširjenim timom zdravstvenega osebja: poleg zdravnika in medicinske sestre paciente referenčne ambulante spremlja tudi diplomirana medicinska sestra. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Skupnostni pristop (*ang. community based care*): izraz označuje širši pristop k zdravljenju, in sicer preventivne dejavnosti in dejavnosti zdravljenja bolnikov znotraj skupnosti. To vključuje promocijo zdravja in preprečevanje bolezni, diagnoze pacientov in zdravljenje ter upravljanje s kroničnimi boleznimi, rehabilitacijo in nego ob koncu življenja. Skupnostni pristop pri zdravljenju vključuje širok nabor strokovnjakov, in sicer socialne delavce, medicinske sestre, farmacevte, strokovnjake javnega zdravja, zdravnike in druge. (*Vir: Svetovna zdravstvena organizacija*)
- Specialistična ambulantna dejavnost je zunajbolnišnična ambulantna dejavnost na sekundarni ravni. (*Vir: Zakon o zdravstveni dejavnosti*)
- Standardi in normativi (*ang. standards*): 1. uzakonjena ali dogovorjena ustaljena merila (kazalniki stanja ter kriteriji za presojo in odločanje) virov, procesov in rezultatov za vsa zainteresirana strokovna področja, ki se vnašajo v prakso z enotnimi predpisi (standardizacija); 2. merilo kakovosti ali količine, ki ga določijo pristojna služba, stroka ali uporabnik in služi kot kriterij za presojo. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Svetovna zdravstvena organizacija (*ang. World Health Organization – WHO*) je specializirana agencija Organizacije združenih narodov za mednarodna zdravstvena vprašanja in javno zdravje. (*Vir: Svetovna zdravstvena organizacija*)

- Telemedicina (*ang. telemedicine*): 1. izvajanje zdravstvenih storitev z uporabo informacijske in telekomunikacijske tehnologije (IKT), kjer sta izvajalec in pacient med seboj fizično oddaljena; je del e-zdravja; 2. zagotavljanje zdravstvenih storitev s pomočjo uporabe informacijskih komunikacijskih tehnologij v situaciji, ko udeleženci niso na isti lokaciji. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Terciarna dejavnost (*tertiary care or tertiary level*): terciarna raven zdravstvene dejavnosti (dejavnost klinik in inštitutov), na kateri se opravlja specializirana zdravstvena obravnava, ki zahteva storitve najvišje specializiranih zdravstvenih delavcev, lahko pa tudi posebno opremljenost delovnih mest, ter pedagoška in znanstveno-raziskovalna dejavnost na področjih zdravja in medicine. Dejavnost opravljajo klinike, inštituti in republiški zavodi. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Učinkovitost (*ang. efficiency*): razmerje med outputom in inputom je definirano kot delati/početi stvari na pravi način. Izvajanje določenega obsega zdravstvenih storitev (outputa) s čim manjšo porabo virov (inputov) oziroma s čim nižjimi stroški ali maksimiranje obsega zdravstvenih storitev z danimi vložki (inputi). Je rezultat prizadevanj poslovnega menedžmenta in zaposlenih v zdravstveni organizaciji za čim manjšo porabo virov za izvajanje danega programa zdravstvenih storitev. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Univerzalna pokritost (*ang. universal health coverage*): SZO se zavzema za univerzalno pokritost zdravja, ki pomeni zagotavljanje, da imajo vsi ljudje dostop do zdravstvenih storitev, ki jih potrebujejo, ne da bi se finančno preobremenili s plačevanjem storitev. Za to potrebujemo močan, učinkovit in dobro delujoč sistem zdravstvenega varstva. Prav tako potrebujemo sistem za financiranje zdravstvenih storitev, dostop do osnovnih zdravil in tehnologije in dovolj kapacitet za izobražene in motivirane zdravstvene delavce. (*Vir: SZO*)
- Urgentni center (*UC*) je izvajalec bolnišničnega in predbolnišničnega dela službe NMP. (*Vir: Pravilnik o službi nujne medicinske pomoči*)
- Uspešnost (*ang. effectiveness*) je razmerje med rezultati dela (output) ter smotri in cilji organizacije (outcome). Pomeni delati/početi prave stvari. Je mera kakovosti in ustreznosti glede na postavljene cilje (narediti pravo stvar je pomembneje, kot narediti to takoj in z minimalnimi stroški). Z izvajanjem zdravstvenih programov čim bolje reševati zdravstvene probleme in doseči čim boljše zdravstvene izide (outcomes) glede na vložene vire (inpute) in ustvarjeni obseg zdravstvenih storitev (output). (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Vzdržnost zdravstvenih storitev (*ang. sustainability of health care*): pomeni učinkovito in trajno izvajanje zdravstvenih storitev vsaj v prihodnosti, ki jo še lahko načrtujemo. Pomeni tudi široko pokritost področja z zdravstvenimi storitvami, vključenost in sodelovanje z okoljem in uporabo virov, ki jih zagotavljata skupnost in država. Vzdržnost določenemu številu prebivalcev zagotavlja koriščenje storitev, npr. vsaj 60 odstotkov prebivalstva, ki lahko do njih dostopa, kadar je to potrebno. (*Vir: Svetovna zdravstvena organizacija*).
- Zdravje v vseh politikah (*ang. health in all policies*) je pristop uresničevanja univerzalne, zdravju naklonjene politike ali t. i. politike zdravja, ki je dolgoročna, medsektorska in skupna odgovornost celotne vlade. Izpostavlja, da morata biti boljše zdravje in zmanjševanje neenakosti v zdravju skupni cilj vseh sektorjev na različnih ravneh, ki ta cilj zasledujejo s skupnimi integralnimi politikami, strategijami in programi. (*Vir: MZ, Terminološki slovar*)
- Zdravstvena dejavnost (*ang. healthcare service/activity*) na področju javnega zdravja je dejavnost, ki jo opravljajo javni zdravstveni zavodi in obsega družbene ukrepe za varovanje zdravja prebivalstva s pomočjo organiziranih aktivnosti, ukrepov in

programov za krepitev zdravja, preprečevanja in zgodnjega odkrivanja dejavnikov tveganja za nastanek bolezni in poškodb, ter odkrivanjem, zdravljenjem in rehabilitacijo vsega prebivalstva ali posameznih skupin prebivalstva. (Vir: MZ, Terminološki slovar)

- Zdravstvena oskrba (*ang. healthcare treatment*) so medicinski in drugi posegi za preprečevanje bolezni in krepitev zdravja, diagnostiko, terapijo, rehabilitacijo in zdravstveno nego ter druge storitve oziroma postopki, ki jih izvajalci zdravstvenih storitev opravijo pri obravnavi pacienta. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
 - Zdravstvena pismenost (*ang. health literacy*) pomeni obseg/stopnjo, do katere lahko posameznik zbere, razume in sporoča osnovne zdravstvene informacije in storitve za sprejetje ustreznih zdravstvenih odločitev. Zdravstvena pismenost je odvisna od posameznika in sistemskih dejavnikov, kot so: komunikacijske sposobnosti posameznika in zdravstvenih strokovnjakov, znanja in kulture, zahtevnosti okoliščin in sistema zdravstvenega varstva.

(Vir: <http://health.gov/communication/literacy/quickguide/factsbasic.htm>)
 - Zdravstvene tehnologije (*ang. medical technology, health technology*): pojem zajema zdravila, cepiva, kri in krvne derivate, medicinsko opremo in medicinske pripomočke, preventivne in druge zdravstvene programe, diagnostične, terapevtske in rehabilitacijske postopke, s katerimi se varuje in vzdržuje zdravje. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
 - Zdravstveni sektor (*ang. health sector*) so fizične in pravne osebe, ki opravljajo zdravstvene storitve na javni ali zasebni račun, upravni organi države na področju zdravstva. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
 - Zdravstveno varstvo (*ang. healthcare*): obsega sistem družbenih, skupinskih in individualnih aktivnosti, ukrepov in storitev za krepitev zdravja, preprečevanja bolezni, zgodnje odkrivanje, pravočasno zdravljenje, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih. (Vir: MZ, Terminološki slovar)
-